

SOK-congres

Interne kwaliteitszorg op school

Vrijdag 7 december 2018, De Montil, Affligem

www.onderwijskwaliteit.be

Plenumsessie

Effective school leadership to boost quality (*Alma Harris, University of Bath, England*)

Keuzesessies

REEKS 1: 11.30-12.30 uur

1. **Effective school leadership to boost quality: Q&A with Alma Harris** (*Alma Harris, University of Bath, England*)

Tijdens deze sessie beantwoordt Alma Harris je vragen. Beperkt aantal deelnemers.

2. **Zijn wij goed bezig? (Hoe goed) hebben wij daar zicht op? Over het potentieel van prestatie management als vliegwiel voor interne kwaliteitszorg** (*Jan Vanhoof, Edubron - Universiteit Antwerpen*)

Het vertrekpunt van deze bijdrage is dat Vlaamse leraren en schoolleiders niet voldoende uitgerust zijn/worden met instrumenten om te bepalen of zij tevreden mogen zijn met de mate waarin zij vooropgestelde doelen realiseren. In vergelijking met andere onderwijssystemen en andere onderwijsculturen is er in Vlaanderen weinig sprake van het systematisch monitoren van leerprestaties van leerlingen en van prestatie management bij leraren. Van een onderwijssysteem dat grote autonomie toekent aan scholen en leraren, verwacht je echter ook dat het diezelfde leraren en schoolleiders voorziet van instrumenten om deze vrijheid doelgericht in te vullen. Je verwacht dat leraren en schoolleiders zich aangesproken weten op de mate waarin ze succesvol gebruik maken van de handelingsvrijheid waarover ze beschikken. Een aanknopingspunt hiertoe is inzetten op prestatie management. Deze bijdrage verduidelijkt welke instrumenten scholen zelf kunnen aangrijpen en ontwikkelen om te vermijden dat onderwijsvrijheid uitmondt in vrijblijvendheid.

3. **Wat is strategisch kwaliteitsmanagement?** (*Tijmen Bolk, B&T, Nederland*)

Het kan niet anders dan dat veel scholen vooruit willen, dromen en mooie ambities hebben. En dat ze die vertalen naar een strategie. Hoe mooi zou het zijn als het kwaliteitsmanagement binnen de school werkelijk bijdraagt aan het realiseren van deze strategie! De praktijk van kwaliteitsmanagement is vaak echter anders. Er zijn meer associaties met bureaucratie en administratie, dan met passie en energie. In zijn boek 'De geest uit de fles, van bureaucratie naar bezieling' pleit Tijmen Bolk voor het verbreden van kwaliteitsmanagement van controle naar ook ontwikkeling en innovatie, en geeft hiervoor 8 werkzame principes. In deze sessie passeren deze principes de revue, gelardeerd met voorbeelden. Je wordt uitgedaagd de principes te vertalen naar je eigen strategie, zodat je geïnspireerd naar huis gaat om op een andere wijze met strategie en kwaliteitsmanagement om te gaan.

4. **Wat zijn de basics van kwaliteitszorg?** (*Gilbert Deketelaere, Sint-Godelievecollege Gistel-Eernegem*)

Van scholen wordt verwacht dat ze aandacht besteden aan kwaliteitszorg. Ook van leraren wordt dit verwacht.

Maar wat houdt kwaliteitszorg nu eigenlijk in? Wat zijn fundamentele basiskennmerken ervan? Wat zijn de allerbelangrijkste kapstukken waarmee je rekening dient te houden als je kwaliteitsvol wil werken?

De lezing is bedoeld voor deelnemers die kennis willen maken met de kern van kwaliteitszorg. Er wordt een generiek kader aangeboden dat je kan inspireren voor de eigen kwaliteitszorg.

5. **LEAN in het onderwijs: modetrend of bruikbaar referentiekader?** (*Hans Crampe, AZ Maria Middelaers Gent*)

Stel je voor! Meer dan 2 miljard artikels en boeken zijn verschenen over leidinggeven en management. Soms zijn ze tegenstrijdig of moeilijk vertaalbaar naar je eigen werkvloer. Toch razen we door. Managementtrends volgen elkaar in razend tempo op. Vandaag wordt verteld dat je je organisatie LEAN moet maken. Maar is dit wel zo en wat betekent dit concreet? De enerverende zoektocht naar een projector die niet op de afgesproken plaats is opgeborgen, vier handtekeningen nodig hebben voor een simpele aanvraag, berguimtes volstouwen met spullen die nooit meer gebruikt worden,... Allemaal handelingen in je schoolorganisatie die energie en tijd opsorpen maar geen enkele toegevoegde waarde hebben. Pure verspilling dus. LEAN reikt een aantal oplossingen aan zodat je je maximaal kan toeleggen op je kerntaken en verantwoordelijkheden. Maar er zijn ook valkuilen. Tijdens deze presentatie leer je na een duik in de managementliteratuur de LEAN-principes en de valkuilen kennen in een heldere taal, verrijkt met veel voorbeelden.

6. **Paradoxaal leiderschap: effectief omgaan met tegengestelde benaderingen en doelen** (*Ivo Brughmans, filosoof en auteur, <https://paradoxaalleiderschap.com>*)

Als onderwijsdirectie en -professional heb je dagelijks te maken met de spanningsvelden tussen tegengestelde benaderingen en tussen doelen die met elkaar schuren: bijvoorbeeld het collectieve kwaliteitsniveau waarborgen én aandacht voor de specifieke noden van de individuele leerling, efficiëntie én vernieuwing, het resultaat én het proces, sturing geven én ruimte bieden voor initiatieven...

Je voelt daarbij vaak de noodzaak om een 'eenduidige keuze' te maken want dat geeft duidelijkheid en houvast. Maar is dat wel nodig... en leidt dit wel tot effectieve en duurzame oplossingen?

Paradoxaal leiderschap gaat juist over het benutten van de kracht van tegenpolen. Keuzes maken die recht doen aan beide kanten van de medaille. Dit klinkt logisch en herkenbaar, maar hoe pak je dat aan? In dit filmpje wordt alvast een tip van de sluier opgelicht:

<https://youtu.be/obhv8VWE92Y>.

7. Op welke manier stimuleert een doorlichting de kwaliteitsontwikkeling van de school? (Bart Maes, *Onderwijsinspectie*)

Inspectie 2.0 is dit schooljaar officieel gestart. De onderwijsinspectie wil zich met haar nieuwe aanpak meer als partner van scholen opstellen en in dialoog gaan over kwaliteit en kwaliteitsontwikkeling. Interne kwaliteitszorg krijgt een belangrijke plaats tijdens de doorlichting. Na een samenvattende presentatie gaat een vertegenwoordiging van de onderwijsinspectie in dialoog met de deelnemers, op basis van hun ervaringen en vragen.

REEKS 2: 13.45-14.45 uur

8. Op welke manier het beleidsvoerend vermogen van vakgroepen in kaart brengen en versterken? (Diane Van Hove, *Katholiek Onderwijs Vlaanderen*)

Denk aan de vakgroepwerking op jouw school of aan de werking van de vakgroep(en) waar jij als leraar deel van uitmaakt. Hoe tevreden ben je over de doeltreffendheid van deze werking? En hangt je tevredenheid over wat er gerealiseerd wordt misschien samen met de mate waarin de leraren onderling vlot weten te communiceren; zich ondersteund voelen en samenwerken; hun activiteiten op elkaar weten af te stemmen... M.a.w. hangt de mate van je tevredenheid samen met het beleidsvoerend vermogen van de groep(en)?

In deze werkwinkel verdiepen we ons in de dragers van beleidsvoerend vermogen om de doeltreffendheid van de vakgroepwerking beter te kunnen begrijpen en na te streven. We bekijken met welke materialen we naar het beleidsvoerend vermogen van de vakgroep kunnen peilen en welke initiatieven we kunnen nemen om het beleidsvoerend vermogen van de groep te versterken.

9. Kwaliteitszorg met meerwaarde: hoe benut je de wijsheid van de minderheid? (Fanny Matheusen, *Goething*, www.goes-thing.be)

Wat doet zo'n kwaliteitscoördinator eigenlijk? En een kwaliteitshandboek, belandt dat niet vaak gewoon in de schuif? Wie heeft er nu tijd om een zoveelste tevredenheidsmeting in te vullen? Herkenbare vragen? In deze workshop onderzoeken we hoe Deep Democracy meerwaarde kan bieden in het proces van kwaliteitszorg op jouw school. Door erkennend te luisteren naar tegenspraak, weerstand, de nee-stemmen in je organisatie. Net daar zit een toegangspoort naar creatieve en innovatieve oplossingen voor de uitdagingen waar je organisatie voor staat. Deep Democracy is een nieuwe methode voor inclusieve besluitvorming en conflicthantering met concrete tools. In deze workshop maak je kennis met de methode op een interactieve manier.

10. Onze school is een verhaal: identiteit als kwaliteit (Bas van den Berg, Aat van der Harst, Cocky Fortuin, *BACH*, *maatschap voor dialogisch, verhalend en verbeeldend leren*, Utrecht)

Wat verstaan we onder kwaliteit?

Kwaliteit kun je benaderen vanuit een rationeel-instrumenteel perspectief. Dat perspectief is waardevol, maar vertelt niet het hele verhaal. Kwaliteit heeft ook een ervaringsgerichte en meer waardegeladen kant. Die kant brengt ons bij een kernvraag als: "wat is goed onderwijs?" Wat is echt van waarde? Kun je door ervaringen zinvol onderwijs ontwikkelen?

Wat verstaan wij onder identiteit?

De vraag naar echte kwaliteit in het onderwijs is verbonden met de vraag naar de geleefde *cultuur* in een school, en daarmee naar *identiteit*. Want identiteit is in haar kern niet statisch maar *dynamisch*. Een doorgaande dialoog over praktijkervaringen in leren en onderwijzen is voorwaarde voor een optimale identiteitsontwikkeling in de school.

Identiteit als kwaliteit komt tot leven in verhalen

Identiteit komt tot leven als leerlingen, leraren en leidinggevendenden elkaar verhalen gaan vertellen over zaken die er echt toe doen: bij het samen leren in de klas, in je professionele werk als leraar en in je rol als leidinggevende aan zinvol onderwijs.

11. Wat als... je in je klaspraktijk misleid wordt door je intuïties? Over de waaromvraag van kwaliteitszorg (Stijn Vanhooft, *Leren & Meten*)

"Kritisch onze eigen praktijk onderzoeken? Waarom moeten we dat nu ook al doen? Wat levert ons dat op?" Herkenbaar? Het is een logische en terechte vraag die een degelijk antwoord verdient.

Stijn deelt in deze sessie zijn antwoord op deze vraag. Ontdek a.d.h.v. voorbeelden uit de klas hoe intuïties ons allemaal misleiden en hoe feilbaar ons denken is. Maar vooral: ontdek hoe door individueel en in team kritisch, maar haalbaar, de eigen praktijk te onderzoeken je oordeel des te sterker wordt.

Kortom: een sessie over de waaromvraag van kwaliteitszorg. Hopelijk inspireert het om deze fundamentele vraag ook in je eigen school met je collega's aan te pakken.

12. Zelfleiderschap en cocreatie voor betere interne kwaliteit in het onderwijs (Hans Begeer, *BMC Consultancy*)

Zelforganisatie in het onderwijs, hoe doe je dat? Wat komt daarbij kijken? De ervaring leert dat cocreatie een goede benadering vormt op weg naar zelforganisatie. Aan de hand van enkele cases en een concrete oefening wordt tijdens deze workshop kennis gemaakt met de 6 principes van cocreatie. We passen die toe op interne kwaliteitszorg. We behandelen enkele kernbegrippen van zelforganisatie. We gaan in op zelfleiderschap, zelfsturende teams en een collectieve ambitie voor zelforganisatie.

Deelnemers aan deze sessie ontvangen een publicatie.

13. Het nieuwe leiderschap is het brein managen (Guido de Valk, *De Valk Leadership Company*)

Op de keper beschouwd is leiderschap het brein managen. Het brein managen betekent geenszins dat je alleen maar rationale mensen krijgt. Het tegenoverstelde is waar. Door het brein te managen krijg je krachtige en optimaal inzetbare medewerkers die gefocust hun werk doen. Hoe dit komt en hoe je het brein kunt managen, staat centraal in deze presentatie.

14. Aan de slag met het OK op school (*Bart Debbaut, Katholiek Onderwijs Vlaanderen*)

In 2016 werden de kwaliteitsverwachtingen via een uitgebreide literatuurstudie en in onderling overleg met de verschillende stakeholders en onderwijsverstrekkers vastgelegd in het OK. Wat betekenen de verschillende kwaliteitsverwachtingen en –beelden, via welke acties werk je aan deze kwaliteitsverwachtingen? Hoe koppel je deze nieuwe wijze van kijken aan de bestaande werking van kwaliteitszorg op school? Hoe betrek je je hele school bij dit streven naar kwaliteit?

REEKS 3: 15.10-16.10 uur

15. Mini-masterclass - Het nieuwe leiderschap is het brein managen (*Guido de Valk, De Valk Leadership Company*)

In de mini-masterclass gaan de deelnemers aan de slag met hoe je de kennis van de werking van het brein praktisch en in je werk kunt toepassen. De toepassing zal zich onder andere richten op hoe je van een fixed mindset naar een groei mindset kan gaan: bij jezelf en bij een ander. Ook zal uitgebreid ingegaan worden op het realiseren van mentale vitaliteit op de werkvloer.

16. Hoe en waarom leerlingen mee (be)trekken in de kwaliteitscyclus? (*Ann Deceulaer, Annelies Boone en scholieren, Vlaamse Scholierenkoepel*)

Leerlingen kunnen een grote rol spelen in het verhogen van de kwaliteit op je (middelbare) school. Samen school maken bevordert ook het welbevinden van leerlingen. Maar hoe doe je dat juist? De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) zet je alvast op weg in deze sessie. We staan stil bij wat we verstaan onder participatie en hoe je leerlingen kunt betrekken in het doorlopen van de PDCA-cyclus. We reiken je een aantal concrete voorbeelden aan en zoeken samen een aantal mogelijke toepassingen op je school.

17. “Wat leuk, maar wat is nu het effect?” Diepgaande evaluatiebenaderingen van onderwijsprocessen- en resultaten (*Jerissa de Bilde, Miette Plessers, Lisbeth van Hecke, Katholiek Onderwijs Vlaanderen*)

Er wordt heel wat geëvalueerd in onderwijs, maar zijn deze evaluaties altijd zo zinvol? En leren deze ons iets over het effect van wat we doen? In deze sessie verkennen we verschillende benaderingen om de effecten van specifieke onderwijsbenaderingen of –projecten te evalueren. De sessie is een afwisseling van input en oefeningen, waarbij je uitgenodigd wordt om een eigen evaluatieproject uit te tekenen.

18. Voorbeelden van praktijkonderzoek met impact op de leraar/vakgroep (*Stijn Vanhoof, Leren & Meten*)

Word geïnspireerd door twee voorbeelden van praktijkonderzoek die dicht bij de leraar/vakgroep en dus ook het leren van leerlingen staan: (1) vakspecifieke bevraging van oud-leerlingen en (2) kritische analyse van examenresultaten.

Omdat er ‘slechts’ twee voorbeelden aan bod komen, is er voldoende ruimte om te verdiepen, uit te wisselen en de link te leggen met je eigen context.

19. Kwaliteitsontwikkeling via collegiale visitatie: colvis is OK! (*Marieke Van Nieuwenhuyze, Heidi Verlinden, Provinciaal Onderwijs Vlaanderen*)

Collegiale visitatie is een professionaliseringsmethodiek waarbij gemengde teams (leidinggevend, leraren én leerlingen/cursisten) bij elkaar over het muurtje gaan kijken. Ze geven elkaar ontwikkelingsgerichte feedback over verschillende facetten van de school of het centrum, en de onderwijsleerpraktijk in het bijzonder. Sinds 2010 wordt deze methodiek regelmatig gebruikt in de scholen en centra van het provinciaal onderwijs. Met de ontwikkeling van het referentiekader OnderwijsKwaliteit (OK-kader) werd het concept geactualiseerd op basis van de kwaliteitsverwachtingen van dit kader. In deze workshop gaan we aan de slag met Colvis 2.0. Aan de hand van een praktijkvoorbeeld ontdekken de deelnemers op welke vlakken Colvis 2.0 de cultuur van kwaliteitsontwikkeling binnenbrengt tot op de klasvloer.

20. Hoe overleef je een doorlichting? (*Maarten Penninckx, Katholiek Onderwijs Vlaanderen*)

Over inspecties wordt veel gezegd en veel geschreven. Dat hoeft niet te verbazen, want een schooldoorlichting laat je nooit koud. Deze sessie vertrekt vanuit een academische invalshoek, met name het onderzoek over wat schooldoorlichtingen doen met scholen en met mensen. We analyseren hoe de nieuwe doorlichtingsaanpak (Inspectie 2.0) zich hiertoe verhoudt en hoe ze inspeelt op kansen en valkuilen. Waar mogelijk koppelen we die inzichten ook aan de eigen ervaringen van de deelnemers over de positieve en negatieve effecten van een doorlichting. Ten slotte kijken we naar de school zelf: welke rol kan de school opnemen om positieve effecten te versterken en de ongewenste neveneffecten zo klein mogelijk te houden?

21. In primeur: een nieuwe feedbacktool voor leerkrachten en leerlingen (*Jesse Verleije, Vlaamse Scholierenkoepel*)

In 2017-18 maakte de Vlaamse Scholierenkoepel samen met 49 leerkrachten, 119 leerlingen en 1 onderzoeker een feedbacktool. Nog eens 1305 leerlingen testten de vragen. Wij doen het eens helemaal anders. Met een online vragenlijst focussen we op wat leerlingen hebben geleerd dankzij de lessenreeks, en minder op de manier van lesgeven. Het resultaat is een vroeg kerstcadeau voor alle leerkrachten: een gratis en betrouwbare manier om feedback te verzamelen bij je leerlingen.